

Kliimalt suur riik

Ain Kallis,
ilmatark

Eesti on mitmes mõttes tilluke, kuid kliimalt päris suur riik. Talvel on meie temperatuurierinevused väga suured: Mustvees või Narva-Jõesuus paugub -25 pakane, Ristnas on aga nullilähedane soojus, Võru kuu keskmised õhutemperatuurid on lähedasemad Moskvale kui Kuressaarele!

Päris paljudel aastatel on Eesti eri osades vägevad erinevused sademete osas. Üldiselt on suvel kuivem ala Lääne-Eesti, nagu oli tänavu, mõnikord on lood vastupidi.

Kogu meie ilmastik on olemuselt import – nii nagu piiri tagant ilm tuleb, peame sellega rahul olema. Rahul peame olema ka Eesti asukohaga Läänemere ääres: samal laiuskraadil asuvad alad Siberis või Põhja-Ameerikas on talvel palju külmemad (näiteks Jakuutia). Hea, et Golfi hoovus ikka oma sooje voogusid Norra poole saadab.

Idast tuleb hea ilm

Legendi kohaselt ei peaks idast meile head (ilma) tulema, ometi oleme sageli ilusate soojade suveilmade eest tänu võlgu just Venemaal paiknevatele antitsükloneile ehk kõrgrõhkkondadele. Tsüklooneid, mis toovad tavaliselt niiskust, tuleb üle Eesti aastas keskmiselt 130. Antitsükloneid, mis enamasti toovad kuivemat, talvel külmemat, suvel soojemat ilma, on aga kaks korda vähem ehk umbes 65.

Kui kõrgrõhkkonnad on küllalt suured, siis nad ka püsivad kaua ning ei taha kuidagi lasta meie kohale niiskemat õhku läänest. Nii on see olnud ka möödunud aastal ja tänavu.

Sel aastal tõi augusti alguses Kirde-Eestisse vihma Venemaa tsüklon. Skandinaavias paiknev kõrgrõhkkond hoidis läänealad kuivad, aga idas on augustis sadanud pea iga päev vähemalt sahmaka.

Nii et ida mõjud ulatavad mõnel kuul üle kogu Eesti, mõnel kuul või aastal on vastupidi.

Meie maa kliimat mõjutab põhjast, läänest ja edelast meri, idast aga hiigelsuur mandriala. Lisaks veel Peipsi järv, mis vahel mõjutab Ida-Eestit nagu väike meri. Klimatoloogid ütlevad, et Eesti kliima on üleminekuline mereliselt mandrilisele. Seega oleme mõjutatud nii merest kui mandrist, mis teeb me sünoptikute elu raskeks. Suured alad sisemaal on hoopis ühtlasema ilmastikuga, rääkimata Siberist või Sahara kõrbest, kus ilm nädalaid ei muutu. Eesti nagu Briti, Norra või teiste mereäärsete riikide ilmaennustajate elu on raske: palju sõltub sellest, kuidas käituvad tsüklonid, mis vahel on kui elusolendid. Mõnikord peatuvad oma teel ootamatult, nagu jaanilaupäeval, teinekord lisavad järsult kiirust.

Peale kauguse merest mõjutab ilma veel koha reljeef, künkad, nõod, orud, sood ja rabad. Nende mõju ilmneb just suviste kuumade ilmade aegu. Nad on nagu kohalikud tegijad, nagu nüüd öeldakse – neist sõltub just äikesehoogude esinemine.

Nagu Aafrika keskosa

Tänavu juuli lõpul olid Eesti idaosa ilmad sarnased Aafrika keskosaga: hommik oli selge, keskpäeval ilmusid pilved, mis kohati kerkisid äikesepilvedeks, tuli sops kõva vihma ning jälle oli kuiv.

Tavalisel suvel on kõik ehk märganud, et rannajoon on pilvedest puhas (suhteliselt jahedama mere mõju, mis ei lase areneda rünkpilvi), mandril aga tekivad pilved, mis sageli annavad ka vihma. Kuivastu on üks tuntud kuiv paik!

Saaremaa on ise kaunis suur lahmaks maad, nii et saare keskel võib pilvi tekkida ning sadada, samas kui rannikul särab palav päike. Kagu-Eestit mõjutavadki suvel künkad, sood, rabad. Seepärast ongi see kant kõige äikeserohkem.

Kui aga tulevad madalrõhkkonnad, siis võib ühesugune sadu jõuda kõikjale Eestis, ei ole siis suurt vahet saarte ja mandri vahel. See, kas metsa on palju raiutud või mitte, võib mõjutada öökülmaohtlikust, kuid sademeterohkusele või päikesepaistele küll ei tohiks mõju avaldada.